

Notitie Integriteit

Hoofdstuk 1 | Inleiding

Integriteit heeft alles te maken met de kwaliteit van het openbaar bestuur. Integriteit van bestuurders en ambtenaren vormen namelijk één van de belangrijkste voorwaarden voor het vertrouwen in het openbaar bestuur. De bijzondere kenmerken van de overheidstaken, zoals besteding van publieke middelen, vereist dat de overheid ten aanzien van integriteit een duidelijk beleid moet hanteren.

Integriteit staat niet alleen vandaag de dag in de belangstelling. Al in 1992 was het de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, mevrouw Dales, die er aandacht voor vroeg. Van haar is de tekst: “Een beetje integer kan niet”. De overheid is integer of ze is het niet. Een overheid die het niet zo nauw neemt met integriteit verliest het vertrouwen van de burger. Zonder dat vertrouwen kan een overheid niet functioneren.

Het voeren van een integriteitsbeleid is een wettelijke verplichting. Zo moet de gemeenteraad voor zichzelf en hun bestuurders, op grond van de Gemeentewet, een gedragscode vaststellen die de integriteit van de politieke ambtsdragers moet waarborgen. Daarnaast is het voeren van een integriteitsbeleid voor ambtenaren een wettelijke verplichting op grond van de Ambtenarenwet. Ook in de regelingen zoals de CAR-UWO is het thema integriteit uitgewerkt.

Ter bescherming van de integriteit van het openbaar bestuur moeten de overheden dat integriteitsbeleid actief voeren, waarin zowel de gedragscode als de ambtseed of –belofte verplicht zijn.

Hoofdstuk 2 | Integriteit

Met het begrip “integriteit” wordt het volgende bedoeld: wie werkt in dienst van en ten dienste van de gemeente is betrouwbaar en laat eigenbelang niet de overhand krijgen. Hij of zij is zich bewust van de verantwoordelijkheid die met de taak is meegegeven en is bereid om die verantwoordelijkheid te aanvaarden. Integriteit betekent ook zorgvuldigheid en respect voor collega’s, burgers en andere partijen. Een integere functionaris weet dat hij of zij het publieke belang dient. Een ander kan daarop vertrouwen, men weet wat men aan een bestuurder of ambtenaar heeft en kan zijn of haar belangen daaraan toevertrouwen.

Integriteit is dus in de eerste plaats een kwestie van bewustwording en mentaliteit van mensen in de organisatie, maar ook van procedures, het vastleggen van bevoegdheden en verantwoordelijkheden en het maken van duidelijke regels en afspraken. Hoewel het principe van integriteit dus voor de gemeentelijke bestuurders en de ambtelijke organisatie gelijk is, zal hieronder toch separaat worden stilgestaan bij integriteit van politieke ambtsdragers en de ambtelijke integriteit.

Integriteit politieke ambtsdragers

Politieke ambtsdragers vervullen een voorbeeldfunctie voor de burgers en voor hun ambtenaren. De handel en wandel van politieke ambtsdragers heeft zijn weerslag op de hele organisatie, zowel in positieve als in negatieve zin. Politieke ambtsdragers zijn verantwoordelijk voor de integriteit van hun organisatie en dus voor de integriteit van hun ambtenaren. Een politieke ambtsdrager kan het goede voorbeeld geven door open te zijn over zijn doen en laten en open te staan voor de mening van anderen, ook ambtenaren. De politieke ambtsdrager heeft uiteraard net als iedere andere burger recht op een privéleven, maar hij leeft in een glazen huis, waardoor ook privégedragingen onderwerp van (brede) publieke aandacht kunnen zijn. Daarom moet een politieke ambtsdrager 24 uur per dag

alert zijn op handelingen of gedragingen die het aanzien en de integriteit van het politieke ambt kunnen schaden. Gedragscodes zijn een belangrijk instrument en hulpmiddel om een open, transparante en integere organisatiecultuur te realiseren.

Ambtelijke integriteit

Ambtelijke integriteit houdt in dat iedereen die werkzaamheden verricht in dienst van de gemeente, zich ervan bewust is dat hij of zij, ieder in de eigen functie, een publieke instelling vertegenwoordigt die het algemeen belang van velen moet behartigen. Dat vraagt van de ambtenaar dat hij of zij haar werk verricht op een professionele, verantwoorde en zorgvuldige manier, met aandacht voor dienstbaarheid en de vereiste verantwoordelijkheid.

Hoofdstuk 3 | De Gedragscode

Een gedragscode is een instrument en hulpmiddel om een open, transparante en integere organisatiecultuur te realiseren. Maar voordat ingegaan wordt op de kernbegrippen, zal eerst stilgestaan worden bij de vraag voor wie de gedragscode geldt.

Voor wie geldt de gedragscode?

Er worden twee aparte gedragscodes opgesteld; één voor de politieke ambtsdragers en één voor de ambtelijke organisatie. Het antwoord op de vraag op wie de gedragscode voor politieke ambtsdragers van toepassing is, is eenvoudig te beantwoorden. Dat zijn namelijk de leden van de gemeenteraad, de leden van het college van burgemeester en wethouders, de burgemeester, leden van de raadscommissies ex artikel 82 en 84 van de Gemeentewet. Maar hoe zit het met de gedragscode voor de ambtelijke organisatie?

Er werken niet alleen mensen met een ambtelijke aanstelling bij de gemeente, maar er wordt ook gebruik gemaakt van uitzendkrachten, medewerkers met een tijdelijke contract of mensen die in het kader van een werkgelegenheidsregeling werkzaam zijn. Daarnaast werken er ook stagiaires bij de gemeente. Kenmerkend voor deze personen is dat zij werken onder de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur en het ambtelijk management. Allen spelen met hun werk een rol in de dienstverlening van de gemeente aan de inwoners en zijn als zodanig vertegenwoordigers van de gemeentelijke organisatie.

In het kader van de gedragscode moet het begrip “ambtenaar” dus ruim uitgelegd worden. Niet alleen medewerkers die zijn aangesteld op basis van de gemeentelijke rechtspositieregelingen vallen onder het begrip ambtenaar, ook de hiervoor genoemde personen vallen daaronder.

Kernbegrippen bestuurlijke en ambtelijke integriteit

Bestuurlijke en ambtelijk integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de functie samenhangt, wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover verantwoording en rekenschap af te leggen. Een aantal kernbegrippen is leidend en plaatst de bestuurlijke en ambtelijke integriteit in een breder perspectief.

Openheid

Het handelen van politieke ambtsdragers, maar ook van ambtenaren, is transparant, opdat optimale verantwoording mogelijk is en men inzicht heeft in het handelen en de beweegredenen daarbij.

Zorgvuldigheid

Zowel politieke ambtsdragers als ambtenaren van de gemeente zijn zich ervan bewust dat zij werken namens de gemeente, met middelen van de gemeente en in het belang van de gemeente. Dat vereist zorgvuldige omgang met bevoegdheden en met financiële en materiële middelen. Het vereist ook

zorgvuldigheid naar burgers en collega's toe, die mogen verwachten dat de betrokken ambtenaar respect voor hen heeft en geloofwaardig en onafhankelijk is.

Vertrouwelijkheid

Kennis en informatie met een vertrouwelijk karakter, waarover politieke ambtsdragers en ambtenaren van de gemeente beschikken, blijft vertrouwelijk. Burgers, gemeentebestuur en collega's kunnen erop rekenen dat gevoelige of vertrouwelijke informatie alleen wordt gebruikt waarvoor deze is bestemd.

Onafhankelijkheid

Politieke ambtsdragers en ambtenaren van de gemeente vermijden situaties waarin hun persoonlijke belangen of de belangen van hun relaties enerzijds en de belangen van de gemeente anderzijds, door elkaar lopen of kunnen gaan lopen. Voor zover in hun vermogen ligt, vermijden zij zelfs de schijn van een dergelijke belangenverstrengeling.

De hierboven beschreven kernbegrippen dienen als achtergrond en toetssteen voor de gedragscodes van politieke ambtsdragers en ambtenaren.

Hoofdstuk 4 | Naleving gedragscode

Het is van belang dat de gedragscode door een ieder wordt nageleefd. Het integriteitsbeleid gaat er vanuit dat ieder voor zich verantwoordelijk is voor integer gedrag en – handelen. Niettemin kunnen zich, alle goede bedoelingen ten spijt, situaties voordoen waarin bestuurders of ambtenaren misstanden of niet-integer handelen signaleren bij collega's.

Het toezicht op de naleving van de gedragscode is in de eerste plaats een taak van de leidinggevenden, die als zodanig ook een voorbeeldfunctie moeten vervullen. Daarnaast mag van elke ambtenaar worden verwacht dat hij reageert, wanneer op de werkplek iets gebeurt dat in strijd is met de gedragscode. Ook voor de politieke ambtsdragers geldt dat zij op de naleving van de gedragscode aanspreekbaar zijn.

In alle gevallen waarin getwijfeld wordt of iets kan of mag, kan de leidinggevende worden aangesproken. Daarbij mag iedere ambtenaar van zijn leidinggevende verwachten dat hij open en respectvol met personeel omgaat en de melding vertrouwelijk weet af te handelen.

In het geval dat een ambtenaar geen of onvoldoende gehoor vindt bij zijn leidinggevende of wanneer deze zelf betrokken is bij de overtreding, kan de ambtenaar zich tot de vertrouwenspersoon wenden. Dit kan ook in die gevallen waarin een ambtenaar niet-integer gedrag of handelen wil signaleren of aan de orde stellen, waarbij hij/zij anoniem wenst te blijven.

Al met al zijn de gedragscodes niet vrijblijvend. Indien een ambtenaar zich schuldig maakt aan inbreuk op integriteit, dan kan dit aangemerkt worden als plichtsverzuim en kunnen er disciplinaire straffen volgen. Een disciplinaire straf kan in zwaarte verschillen; van een schriftelijke berisping tot strafontslag. Zoals gezegd zijn de politieke ambtsdragers ook aanspreekbaar op de naleving van de gedragscode. Wanneer zij zich er niet aan houden, kan dat gevolgen hebben voor hun functioneren en hun positie. Voor zowel de politieke ambtsdragers als de ambtenaren geldt dat wanneer er sterke aanwijzingen zijn dat een strafbaar feit is gepleegd, aangifte daarvan zal worden gedaan.

Hoofdstuk 5 | Lokale regelingen

Klokkenluidersregeling

De regeling klokkenluiders voorziet in een rechtspositionele bescherming van de ambtenaar, ingeval deze een misstand binnen de organisatie vermoedt en daar melding van maakt. Een klokkenluider is een werknemer die misstanden in zijn organisatie aan de orde stelt. Indien een ambtenaar anoniem misstanden of niet-integer gedrag of handelen wil signaleren of aan de orde wil stellen, maar daarbij anoniem wenst te blijven, dan kan hij/zij zich wenden tot de vertrouwenspersoon. Zie hiervoor.

Eed of belofte

Op 1 maart 2006 is in artikel 125quinquies, lid 1a, van de Ambtenarenwet de verplichting opgenomen dat overheidswerkgevers verplicht zijn de ambtseed of –belofte (weer) in te voeren. Hiervoor is in de BMW-gemeenten de “Regeling ambtseed/-belofte” opgesteld. In deze regeling staat omschreven op welke wijze en met welke woorden de ambtseed/-belofte dient te worden afgelegd. Daarnaast wordt door de ambtenaren een integriteitsverklaring ondertekend.

Hoofdstuk 6 | Draaieurconstructie

Een draaieurconstructie houdt in dat ambtenaren na ontslag of contractbeëindiging en politieke ambtsdragers na het einde van hun ambtsperiode terugkeren bij de gemeente om als “externe” zijn oude werkzaamheden te verrichten. De CAR-UWO kent geen bepaling die een ex-ambtenaar verbiedt om tegen beloning werkzaamheden voor de gemeente te verrichten. Mocht daarvan sprake zijn, dan zal er een collegebesluit worden gevraagd, waarbij een integriteitsafweging wordt betrokken.

De Gemeentewet kent wel een verbod op een draaieurconstructie voor oud-bestuurders. Het is van belang om, in het kader van integriteit, hierover regels te stellen. Hierom keert dit onderwerp terug in de gedragscode voor politieke ambtsdragers. Het kan namelijk de sfeer van “vriendjespolitiek” oproepen, maar ook zou er sprake kunnen zijn van belangenverstrengeling. In de toelichting op de gedragscode wordt hierop nader ingegaan.

Hoofdstuk 7 | Verantwoording afleggen aan de raad

Uit artikel 125quater van de Ambtenarenwet volgt dat het bevoegd gezag, het college, zich jaarlijks ten overstaan van de raad dient te verantwoorden over het gevoerde integriteitsbeleid. De wijze van verantwoording is niet bij wet geregeld: de raad kan zelf invulling geven aan de wijze waarop de verantwoording plaatsvindt.

Bedum, 5 december 2014.

De gedragscode voor politieke ambtsdragers

Artikel 1 Algemene bepalingen

1. Deze gedragscode geldt voor politieke ambtsdragers, zijnde de leden van de gemeenteraad, de leden van het college van burgemeester en wethouders, de burgemeester, leden van de raadscommissie voor zover deze geen raadslid zijn, tenzij uit de tekst van een gedragsregel anders blijkt.
2. In gevallen waarin de code niet voorziet of waarbij de toepassing niet eenduidig is, vindt bespreking plaats in het college, als het om een lid van het college gaat, dan wel in het presidium als het een lid van de gemeenteraad of lid van een raadscommissie betreft.
3. De code is openbaar en voor iedereen makkelijk toegankelijk.
4. Politieke ambtsdragers ontvangen bij hun aantreden een exemplaar van de code.
5. Een politieke ambtsdrager is aanspreekbaar op de naleving van deze code.

Artikel 2 Belangenverstrengeling en nevenfuncties

1. Een politieke ambtsdrager doet opgave van zijn financiële belangen in bijvoorbeeld ondernemingen/organisaties waarmee de gemeente een zakelijke betrekking onderhoudt.
2. Bij privaat-publieke samenwerkingsrelaties voorkomt de politieke ambtsdrager (de schijn van) bevoordeling in strijd met eerlijke concurrentieverhoudingen.
3. Een oud-politieke ambtsdrager wordt het eerste jaar na de beëindiging van zijn ambt uitgesloten van het tegen beloning verrichten van werkzaamheden voor de gemeente.
4. Indien de onafhankelijke oordeelsvorming van een politieke ambtsdrager over een onderwerp in het geding kan zijn, geeft hij bij de besluitvorming daarover aan in hoeverre het onderwerp hem persoonlijk aangaat.
5. Een politieke ambtsdrager die persoonlijke betrekking heeft met een aanbieder van diensten of zaken aan de gemeente, onthoudt zich van deelname over de besluitvorming over de betreffende opdracht.
6. Een politieke ambtsdrager neemt van een aanbieder van diensten aan de gemeente geen geschenken, faciliteiten of diensten aan die zijn onafhankelijke positie ten opzichte van een aanbieder kunnen beïnvloeden.
7. Een politieke ambtsdrager vervult geen nevenfuncties die een risico vormen voor een integere invulling van de politieke functie.
8. Een politieke ambtsdrager geeft ten behoeve van de openbaarmaking van zijn nevenfuncties q.q.-nevenfuncties aan, voor welke organisatie de functies worden verricht. Zij dienen tevens aan te geven aan wat het tijdsbeslag van de functie is en of de functies bezoldigd zijn.
9. De inventarisatie van nevenfuncties vindt jaarlijks plaats. De nevenfuncties van de politieke ambtsdragers worden vermeld op de website van de gemeente.
10. Een politieke ambtsdrager behoudt geen inkomsten uit een q.q.-nevenfunctie (tenzij dat op grond van de wet geheel of gedeeltelijk is toegestaan). De inkomsten komen ten goede aan de kas van de gemeente. Indien sprake is van een voltijd dienst, dan vindt verrekening plaats met inkomsten uit niet aan het ambt gebonden nevenfuncties.

Artikel 3 Informatie

1. Een politieke ambtsdrager gaat zorgvuldig en correct om met informatie waarover hij uit hoofde van zijn ambt beschikt. Hij zorgt ervoor dat stukken met vertrouwelijke gegevens veilig worden opgeborgen en dat computerbestanden beveiligd zijn.
2. Een politieke ambtsdrager houdt geen informatie achter.
3. Een politieke ambtsdrager verstrekt geen informatie aan derden die vertrouwelijk of geheim is.

4. Een politieke ambtsdrager maakt niet ten eigen bate of ten bate van zijn persoonlijke betrekkingen gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen informatie.
5. Een politieke ambtsdrager gaat verantwoord om met de e-mail- en internetfaciliteiten van de gemeente.

Artikel 4 Geschenken, diensten en uitnodigingen

1. Geschenken en giften die een politieke ambtsdrager uit hoofde van zijn functie ontvangt, worden gemeld en geregistreerd. In onderhandelingsituaties weigert hij door betrokken relaties aangeboden geschenken of andere voordelen.
2. Een geschenk of gift die een waarde van meer dan € 50,00 vertegenwoordigt, wordt niet geaccepteerd.
3. Een politieke ambtsdrager neemt geen geschenken in geld aan.
4. Geschenken en giften worden niet op het huisadres ontvangen. Indien dit toch is gebeurd, meldt een politieke ambtsdrager dit in het bestuursorgaan waarvan hij deel uit maakt (voor de burgemeester en wethouders in het college en voor de raadsleden in het presidium).
5. Aanbiedingen voor privéwerkzaamheden of kortingen op privégoederen worden niet geaccepteerd.
6. Een politieke ambtsdrager bespreekt in het college uitnodigingen voor excursies, voetbalwedstrijden, evenementen e.d. op kosten van derden.

Artikel 5 Bestuurlijke uitgaven, onkostenvergoeding en buitenlandse dienstreizen

1. Uitgaven worden uitsluitend vergoed als de hoogte en de functionaliteit ervan kunnen worden aangetoond. Een politieke ambtsdrager is terughoudend bij het in rekening brengen van uitgaven die zich op het grensvlak van privé en publiek bevinden.
2. Een politieke ambtsdrager declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.
3. Een politieke ambtsdrager meldt het voornemen tot een meerdaagse reis of een uitnodiging daartoe in het college en verschaft daarbij informatie over het doel van de reis, de bijbehorende beleidsoverwegingen, de samenstelling van het gezelschap, de geraamde kosten en de wijze waarop van de reis verslag wordt gemaakt. Het gemeentelijk belang van de reis is doorslaggevend voor de besluitvorming.
4. Het meereizen van de partner van een politieke ambtsdrager is uitsluitend toegestaan wanneer dit gebeurt op uitnodiging van de ontvangende partij en het belang van de gemeente daarmee gediend is. Het meereizen van de partner wordt bij de besluitvorming betrokken.
5. Het anderszins meereizen van derden op kosten van de gemeente is niet toegestaan. Het meereizen van derden op eigen kosten is weliswaar niet verboden maar wordt in het algemeen ontraden. In ieder geval wordt dit bij de besluitvorming betrokken.
6. Het verlengen van een reis voor privédoeleinden is slechts beperkt toegestaan en moet betrokken worden bij de besluitvorming. De extra reis- en verblijfskosten komen volledig voor rekening van de politieke ambtsdrager.

Artikel 6 Gebruik gemeentelijke voorzieningen

Gebruik van gemeentelijke eigendommen of voorzieningen voor privédoeleinden is niet toegestaan, behoudens het gestelde in de daarvoor vastgestelde regelingen.

Artikel 7 Inwerkingtreding

1. De Gedragscode politieke ambtsdragers vast te stellen en met ingang 1 juli 2015 in werking te laten treden.
2. De 'Gedragscode integriteit voor bestuurders en ambtenaren', voor zover het bestuurlijke integriteit betreft, en de "Gedragscode voor politieke ambtsdragers gemeente Bedum" de per dezelfde datum in te trekken.

5 december 2014, versie gemeente Bedum

Vastgesteld door de raad van de gemeente Bedum, op 17 september 2015.

, de burgemeester

, de griffier

Toelichting Gedragscode politieke ambtsdragers

Artikel 1 Algemene bepalingen

Onder politieke ambtsdragers worden verstaan: de bestuurders (burgemeester, wethouders) en de gekozen volksvertegenwoordigers (raadsleden).

Artikel 2 Belangenverstrengeling en nevenfuncties

Van belangenverstrengeling is sprake als het publiek belang wordt vermengd met het persoonlijk belang van een politieke ambtsdrager of dat van derden, zoals familieleden of vrienden. Daardoor kan het voorkomen dat zuiver besluiten of handelen in het politiek belang niet langer gewaarborgd is. Niet alleen feitelijke belangenverstrengeling, maar ook de schijn daarvan moet worden vermeden.

Het risico van belangenverstrengeling kan bijvoorbeeld ontstaan als een politiek ambtsdrager een nevenfunctie vervult die raakvlakken heeft met de uitoefening van het politieke ambt. Dat geldt ook voor een nevenfunctie waarin een ambtsdrager qualitate qua (q.q.) is benoemd, bijvoorbeeld in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling of in een overheidsbedrijf. Ook dan kunnen de belangen van die gemeenschappelijke regeling of bedrijf anders zijn dan die van de gemeente. Mocht deze belangenverstrengeling aan de orde zijn, dan wordt dit besproken in het college.

Onverenigbaarheid van functies

Ook bij andere functies buiten het ambt, kan van belangenverstrengeling sprake zijn. In de Gemeentewet is daarom, in de artikelen 36b en 68, vastgelegd welke functies hoe dan ook in strijd zijn met de verschillende groepen ambtsdragers.

Verboden handelingen

Om de verhouding tussen de politieke ambtsdrager en het bestuursorgaan zuiver te houden, zijn bepaalde handelingen, vooral in de economische sfeer, verboden. Dat is geregeld in de Gemeentewet (artikel 41c, eerste lid en 69 Gemeentewet). Het gaat hier bijvoorbeeld om werkzaamheden als advocaat of adviseur voor het gemeentebestuur of de tegenpartij daarvan. Ook is het verboden om een derde te vertegenwoordigen of te adviseren die met het bestuursorgaan een bepaalde overeenkomst sluit (b.v. verkoop of verhuur van onroerend goed of het aannemen van werk). De bepalingen over verboden handelingen in de Gemeentewet zijn overigens ook van toepassing op de gemeentesecretaris.

Deelname aan stemming

Soms moet een politieke ambtsdrager stemmen over een onderwerp waar hij direct of indirect persoonlijk bij betrokken is. De wet noemt dat “een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken”. In deze gevallen moet de politieke ambtsdrager zelf de afweging maken of het nodig is zich van stemming te onthouden. Als hij concludeert dat hij beter niet mee kan stemmen, dan moet hij zich daar ook aan houden. De verantwoordelijkheid daarvoor legt de wet dus bij de betrokkene zelf. In de code wordt, indien zich een dergelijke situatie voordoet, impliciet aan de politieke ambtsdrager gevraagd dit aan te geven en zich te onthouden van stemming. Het bestuursorgaan kan de politieke ambtsdrager in kwestie namelijk nooit verbieden om te stemmen. Het betrokken lid beslist te allen tijde zelf of hij al of niet aan de besluitvorming deelneemt.

Zaken die de politieke ambtsdrager direct of indirect aangaan, zijn bijvoorbeeld familierelaties, eigendommen, financiële belangen (zoals aandelen), of bestuurslidmaatschappen van gesubsidieerde

instellingen. Belangenverstrengeling ontstaat bijvoorbeeld als een wethouder, beslist over het verlenen van een vergunning aan zichzelf of iemand uit zijn persoonlijke omgeving. In zo'n geval mag het betrokken lid niet aan de stemming deelnemen; noch aan de hoofdelijke, noch aan de schriftelijke stemming. Politieke ambtsdragers zijn tegelijkertijd ook burgers: zij maken deel uit van het economische en sociale leven in de gemeenschap die ze besturen. Net als iedere andere burger zijn zij afnemer van diensten, lid van verenigingen en wijkbewoner. Daarom mag een wethouder zonder bezwaar meestemmen over bijvoorbeeld de afvalinzameling in zijn dorp of wijk.

Nevenfuncties

Naast hun politieke ambt hebben veel politieke ambtsdragers nevenfuncties, betaald of onbetaald. Het aangaan van een nevenfunctie is niet zonder risico; nevenfuncties kunnen het onafhankelijk oordeel van de ambtsdrager in gevaar brengen, het aanzien van het ambt schaden en de ambtsdrager belemmeren om optimaal te functioneren. De beslissing om een nevenfunctie te aanvaarden of aan te houden is primair de verantwoordelijkheid van de politieke ambtsdrager zelf, maar hij moet er wel open over zijn en zich erover verantwoorden. Hij moet daarom zijn nevenfuncties zelf openbaar maken.

Q.q.-nevenfuncties

Sommige nevenfuncties vervullen de burgemeester en de wethouders, en in mindere mate de raadsleden, uit hoofde van hun politieke functie. Dat zijn de nevenfuncties waarin zij 'qualitate qua' zijn benoemd. Aan de hand van de volgende criteria kan worden bepaald of een nevenfunctie een q.q.-nevenfunctie is:

1. er is een aantoonbaar belang voor de gemeente dat de nevenfunctie door een politieke ambtsdrager wordt vervuld. Hij behartigt dan de belangen van de gemeente.
2. de nevenfunctie is gekoppeld aan de inhoud en duur van het politieke ambt. Wordt dat beëindigd, dan moet de nevenfunctie ook worden neergelegd.

Melding en openbaarmaking nevenfuncties

De burgemeester en de wethouders hebben een wettelijke meldplicht als zij het voornemen hebben om een nevenfunctie te aanvaarden. Zij melden dit aan de gemeenteraad. Alle politieke ambtsdragers zijn verplicht om hun nevenfuncties openbaar te maken. De burgemeester en de wethouders hoeven hun q.q.-functies wettelijk niet te melden of openbaar te maken, maar het wordt wel raadzaam geacht.

Het is van groot belang om de lijst van nevenfuncties actueel te houden. De inhoud van de hoofd- of de nevenfunctie kan bijvoorbeeld veranderen, of de instantie waarbij de nevenfunctie wordt vervuld, kan een andere relatie krijgen tot de overheid in kwestie. Bij dit soort veranderingen kan ook de toelaatbaarheid van de nevenfunctie anders worden beoordeeld dan in de oorspronkelijke situatie. Voor wat betreft de nevenfuncties en de melding van financiële belangen kiest de gemeente in aanvulling op de bepaling in de Gemeentewet voor een jaarlijkse inventarisatie. De nevenfuncties en financiële belangen worden geplaatst op de website van de gemeente.

Inkomsten uit nevenfuncties en q.q.-nevenfuncties/melding en verrekening

De burgemeester en de wethouders moeten ook de inkomsten uit hun nevenfuncties openbaar maken. Die verplichting is het gevolg van de wetgeving die voortkomt uit de voorstellen van de commissie Dijkstal. Het is wenselijk en gebruikelijk dat bij de openbaarmaking van de nevenfuncties en de inkomsten daaruit, tevens wordt aangegeven hoeveel tijd de nevenfuncties in beslag nemen. Op raadsleden is de verplichting om inkomsten uit andere functies dan wel het tijdsbeslag dat daarmee gemoeid is openbaar te maken, niet van toepassing.

Inkomsten uit q.q.-nevenfuncties mogen niet worden behouden. Bij wet is geregeld dat de politieke ambtsdragers geen vergoedingen, in welke vorm dan ook, genieten voor q.q.-nevenfuncties. Dit geldt ongeacht of de vergoeding ten gunste van de gemeentekas komt.

Financiële belangen

Belangenverstrengeling ligt op de loer als een politieke ambtsdrager financiële belangen heeft bij organisaties of ondernemingen die een relatie met de gemeente hebben of kunnen krijgen, en waarover de gemeente besluiten neemt. Voorbeelden zijn besluiten over aanbesteding, subsidieverstrekking, steunverlening, verstrekking van leningen en verlening van advies- en onderzoeksopdrachten. Politieke ambtsdragers zouden in de verleiding kunnen komen om zich bij het nemen van functionele beslissingen mede te laten leiden door persoonlijk financieel belang. Het begrip “financieel belang” moet ruim worden opgevat. Een deelneming in een bedrijf of onderneming valt eronder, maar ook het bezit van effecten, onroerend goed of een vorderingsrecht. Zulke financiële belangen kunnen een rol gaan spelen bij besluiten over bijvoorbeeld bestemmingsplannen of grondverkoop. Zorgvuldigheid, openheid en controleerbaarheid zijn hier sleutelwoorden. Het melden van financiële belangen voor politieke ambtsdragers is wettelijk niet verplicht. Op grond van de basisnormen integriteit, waarvan de minister vindt dat gemeenten hieraan moeten voldoen, is hier wel een bepaling over opgenomen in de gedragscode.

Draaideurconstructie

De “draaideurconstructie” betekent dat oud-politieke ambtsdragers direct na hun aftreden betaalde activiteiten verrichten in/of voor dezelfde overheid waar zij politiek ambtsdrager zijn geweest. Dit is niet raadzaam omdat hierdoor de indruk van vriendjespolitiek kan ontstaan. Bovendien is er het risico op verstrengeling van persoonlijke en functionele belangen. Dit risico ontstaat als een politiek ambtsdrager en een bedrijf die in functionele relatie tot elkaar staan in de verleiding komen om afspraken te maken over toekomstige betaalde activiteiten van de politiek ambtsdrager. In de gedragscode is daarom opgenomen dat een oud-politiek ambtsdrager het eerste jaar na beëindiging van zijn ambtstermijn uitgesloten is van het tegen beloning verrichten van werkzaamheden voor de gemeente.

3 Informatie

Basisregels voor omgaan met informatie

Politieke ambtsdragers beschikken over veel informatie. Gaan zij daar verkeerdt mee om, dan wordt al snel de geloofwaardigheid van zowel henzelf als van hun organisatie aangetast.

Oneigenlijk gebruik van niet-openbare informatie

De integriteit van een politieke ambtsdrager komt in gevaar als hij informatie die nog niet openbaar is, gebruikt om er zelf of anderen mee te bevoordelen. Het kan dan gaan om informatie waarover hij vanuit zijn ambt beschikt, of die hem ongevraagd wordt toegespeeld door relaties. De verleiding kan groot zijn om in de privésfeer melding te maken van informatie die voor anderen van direct belang is. Soms is dat informatie die weliswaar ooit openbaar wordt, maar waarbij voordeel ontstaat door het eerder verkrijgen ervan. Voorbeelden zijn de aan- en verkoop van een huis of een stuk grond, de gunning van opdrachten, etc.

Een bijzondere vorm van oneigenlijk gebruik van informatie is het lekken daarvan naar ‘de media’, om zo politieke doelen te bereiken. Het is zaak dat te vermijden. Zorg er verder voor dat stukken met vertrouwelijke gegevens veilig worden opgeborgen (‘clean desk policy’), en dat computerbestanden beveiligd zijn. Het open laten staan van een beeldscherm als de computer tijdelijk onbeheerd is, kan eveneens een risico inhouden.

Geheime of vertrouwelijke informatie

In de Gemeentewet staan regels over de beslotenheid van vergaderingen en de geheimhouding over wat in een vergadering is behandeld. Wettelijk is voorgeschreven dat er onderwerpen zijn die nooit in beslotenheid mogen worden behandeld, zoals de begroting, de jaarrekening en de invoering, wijziging en afschaffing van een belasting.

Het feit dat een zaak in een besloten vergadering wordt behandeld en de notulen niet openbaar zijn, betekent niet zonder meer dat de leden verplicht zijn tot geheimhouding. Deze moet nadrukkelijk worden opgelegd. Op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), kan geheimhouding worden voorgesteld door:

- de gemeenteraad/raadscommissie;
- het college;
- de burgemeester.

De verplichting tot geheimhouding moet worden bevestigd door de gemeenteraad.

Het schenden van een geheimhoudingsplicht is een misdrijf in de zin van het Wetboek van Strafrecht. Dit geldt ook voor vertrouwelijke informatie, als hij 'die enig geheim waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat hij uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift dan wel van vroeger ambt of beroep verplicht is het te bewaren', dat geheim schendt.

Artikel 4 Geschenken, diensten en uitnodigingen

Nooit in ruil voor een tegenprestatie

Als zij de ambtseed of belofte afleggen, verklaren politieke ambtsdragers dat zij geen giften of gunsten hebben gegeven of beloofd om te worden benoemd. Ook beloven ze dat ze geen geschenken of beloften zullen aannemen in ruil voor een tegenprestatie.

Geschenken van en aan de gemeente

Politieke ambtsdragers geven geschenken niet op persoonlijke titel maar namens de gemeente. Het gaat dan vaak om relatiegeschenken, een geaccepteerd gebruik in het sociale verkeer. Wel is het verstandig om dit transparant te houden. Als het om grotere geschenken gaat moet een gemotiveerd besluit hiertoe in het college worden genomen. Ook bij het ontvangen van geschenken door de gemeente past zorgvuldigheid en terughoudendheid.

Geschenken aan individuele politieke ambtsdragers

Als politieke ambtsdragers persoonlijk geschenken ontvangen, brengt dit meer risico's met zich mee dan als dit gebeurt namens gemeente. Ook vanuit het oogpunt van voorbeeldwerking kan het beste worden aangesloten bij de regels die voor ambtenaren gelden:

- geschenken tot een waarde van € 50,-- mogen worden geaccepteerd.
- politieke ambtsdragers melden geschenken in de vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders. Een raadslid doet er goed aan het krijgen van een geschenk te melden in zijn fractie.
- geschenken boven € 50,-- mogen niet worden geaccepteerd. Geschenken die niet worden geaccepteerd, worden geretourneerd of vernietigd.
- bij het ontvangen van geschenken past openheid. Geschenken worden daarom niet op het huisadres ontvangen.

Artikel 5 Uitgaven, onkostenvergoedingen en buitenlandse dienstreizen

Politieke ambtsdragers bevinden zich, als het gaat over "vergoeding van kosten" of "gebruik maken van voorzieningen" in een glazen huis. Ze moeten zich voortdurend bewust zijn van het feit dat ze niet alleen verantwoord met publieke middelen moeten omgaan, maar - omdat het uitgaven betreft die samenhangen met de uitvoering van hun ambt - ook helder moeten zijn over de hoogte van de door hen in dat verband gemaakte kosten. Dat geldt zelfs als het gaat om kosten die vallen onder de vaste onkostenvergoeding.

Bij de afweging of kosten al of niet worden vergoed, moet de politieke ambtsdrager zich realiseren dat alles wat mag, niet vanzelfsprekend ook hoeft. Van politieke ambtsdragers mag een zekere soberheid worden verwacht. Hoe het ook wordt vergoed, het gaat immers steeds om besteding van publieke middelen. De politieke ambtsdrager heeft daarnaast ook een voorbeeldfunctie. Hoe kan hij of zij in bijvoorbeeld economisch moeilijke tijden geloofwaardig een beroep op de soberheid van burgers doen als hij of zij daar zelf niet naar handelt? Vooral bestuurders zitten zeker dan in een kwetsbare positie.

Uitgaven die ogenschijnlijk van ondergeschikt belang zijn, kunnen in de publiciteit breed worden uitgemeten en grote schade aanrichten. Discussie over vergoedingen is nooit helemaal uit te sluiten. Van belang is dat er duidelijke regels en toelichtingen daarop zijn die de politieke ambtsdrager voldoende houvast bieden. Absolute duidelijkheid is echter niet te geven en moet ook niet worden nagestreefd. In situaties waarin sprake is van een grijs gebied, zal de politieke ambtsdrager extra alert moeten zijn, extra zorgvuldig moeten (laten) nagaan of een en ander past binnen de regels en hierover open communiceren.

Vergoedingen voor voorzieningen voor politieke ambtsdragers moeten – zoals hiervoor aangegeven – transparant zijn. Een heldere verantwoording van de uitgaven is van groot belang. Daarom moet de financiële en administratieve organisatie zo zijn ingericht dat er vertrouwen kan bestaan in de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven. Ook zijn er procedures over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of worden gedeclareerd.

Meerdaagse dienstreizen

Een meerdaagse (buitenlandse) reis valt onder de algemene bestuurskosten, op voorwaarde dat de reis een functioneel karakter heeft. Van belang is dat daarover in alle openheid vooraf besluitvorming plaatsvindt en dat achteraf verantwoording wordt afgelegd. Buitenlandse dienstreizen liggen onder een vergrootglas. Bij de afweging is het van belang het tijdstip, het tijdsbeslag en de omvang van de delegatie erbij te betrekken.

Is de functionaliteit van een meerdaagse (buitenlandse) reis aangetoond, dan horen de redelijk gemaakte reis- en verblijfkosten (inclusief eventuele benodigde vaccinaties vooraf) voor rekening te komen van de gemeente. Kan de functionaliteit niet worden aangetoond, dan komen de kosten voor eigen rekening. Bekostiging, geheel of gedeeltelijk, van buitenlandse reizen door derden wordt in beginsel afgewezen. Soms hoeft dit echter geen bezwaar te zijn, bijvoorbeeld bij de uitnodiging voor een bezoek aan een partnergemeente. Openheid hierover is wel een voorwaarde.

De kosten kunnen alleen voor rekening van het bestuursorgaan komen, als de aanwezigheid van de partner tijdens de reis noodzakelijk is voor de behartiging van het overheidsbelang. Een andere uitzondering is als de partner expliciet door de buitenlandse gastheer/vrouw is uitgenodigd. Verlenging van de reisduur voor privédoeleinden, is af te raden. Mocht verlenging zich echter bij uitzondering voordoen, dan is melding vooraf gewenst. De extra reis- en verblijfkosten komen in dat geval uiteraard geheel voor eigen rekening.

Specifiek geregelde bestuurskosten

Voor politieke ambtsdragers zijn in wet- en regelgeving bepaalde voorzieningen specifiek geregeld. Te denken valt aan verhuiskosten, vergoeding tijdelijke woonruimte en reis- en verblijfkosten. Regel is dat declarabele kosten met bewijsstukken moeten worden aangetoond. Voor ICT-voorzieningen thuis worden op grond van de bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde rechtspositiebesluiten alle benodigde zaken (aansluitingen, abonnementen, vervangingen, apparatuur, software e.d.) beschikbaar gesteld.

Declaraties

De politieke ambtsdrager betaalt in eerste instantie een uitgave uit eigen middelen en verzoekt dan om terugbetaling van het bedrag via een declaratie. Geldstromen tussen de zakelijke rekeningen van gemeente en de persoonlijke rekening van de bestuurder, maken een zwaardere controle op de uitgaven noodzakelijk.

De afwikkeling van declaraties moet dan wel zo zorgvuldig mogelijk gebeuren. In de rechtspositieregelingen staat dat moet worden gedeclareerd onder overlegging van bewijsstukken. Ook hier geldt weer de basisregel: het moet gaan om functionele kosten, en ze mogen niet vallen onder de (vaste) vergoeding.

De declaraties van de leden van het college van burgemeester en wethouders worden gecontroleerd door de gemeentesecretaris. De declaraties van raadsleden worden gecontroleerd door de griffier.

Artikel 6 Gemeentelijke voorzieningen

Politieke ambtsdragers maken gebruik van voorzieningen die de gemeente hen ter beschikking stelt. Wat dat betreft verdient dit artikel geen nadere toelichting. Wat wellicht hier nog wel kan worden toegelicht is de onkosten vergoeding.

Politieke ambtsdragers maken kosten bij de uitoefening van hun ambt. Voor dat laatste krijgen zij een vergoeding, naast hun wedde of bezoldiging. Wat wordt vergoed, is vastgelegd in regelgeving. In de Gemeentewet staat dat daarboven geen andere vergoedingen zijn toegestaan. De hoofdregel is dus dat 'het alleen kan als het is geregeld'. Dit betekent dat alleen de voorzieningen die in de genoemde regelgeving staan, worden vergoed. Alle andere kosten komen voor rekening van de ambtsdrager zelf.

Artikel 7 Inwerkingtreding

Behoeft geen toelichting.

De Gedragscode voor ambtenaren

Artikel 1 Algemene bepalingen

1. Onder ambtenaar wordt verstaan: de ambtenaar als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, sub a, van de CAR-UWO.
2. Onder het college wordt verstaan: het college van burgemeester en wethouders.
3. Deze gedragscode geldt voor alle ambtenaren van de gemeente. Ook tijdelijke krachten en stagiaires moeten zich aan deze regels houden.
4. In gevallen waarin de code niet voorziet of waarbij de toepassing niet eenduidig is, vindt bespreking plaats in het college.
5. De code is openbaar en voor iedereen makkelijk toegankelijk.
6. De ambtenaren ontvangen bij hun indiensttreding een exemplaar van de code. De ambtenaren die reeds in dienst zijn (dan wel gedetacheerd of ingeleend) ontvangen een exemplaar op het moment dat deze code in werking treedt.
7. Een ambtenaar is aanspreekbaar op de naleving van de code.

Artikel 2 Belangenverstrengeling en nevenfuncties

1. Een ambtenaar doet aan het college opgave van zijn financiële belangen in bijvoorbeeld ondernemingen/organisaties waarmee de gemeente een zakelijke betrekking onderhoudt.
2. Bij privaat-publieke samenwerkingsrelaties voorkomt de ambtenaar (de schijn van) bevoordeling in strijd met eerlijke concurrentieverhoudingen.
3. Een ambtenaar die een persoonlijke betrekking heeft met een aanbieder van diensten aan de gemeente, onthoudt zich van deelname aan de voorbereiding en uitvoering van de betreffende opdracht.
4. Een ambtenaar neemt van een aanbieder van diensten aan de gemeente geen faciliteiten of diensten aan die zijn onafhankelijke positie ten opzichte van de aanbieder kan beïnvloeden.
5. Een ambtenaar vervult geen nevenfuncties waarbij strijdigheid is of kan zijn met het belang van de gemeente.
6. Een ambtenaar maakt melding aan het college van al zijn nevenfuncties die hij verricht of voornemens is te gaan verrichten, die de belangen van de dienst, voor zover deze in verband staan met zijn functievervulling, kunnen raken, waarbij tevens wordt aangegeven of de nevenfunctie wel of niet bezoldigd is.
7. Ambtenaren kunnen niet worden ingehuurd om tegelijkertijd als externe voor de gemeente werkzaamheden te verrichten.
8. Voormalige ambtenaren worden niet binnen één jaar na ontslag ingehuurd voor het verrichten van gemeentelijke werkzaamheden.

Artikel 3 Informatie

1. Een ambtenaar gaat zorgvuldig en correct om met informatie waarover hij uit hoofde van zijn functie beschikt. Hij zorgt ervoor dat stukken met vertrouwelijke gegevens veilig worden opgeborgen en dat computerbestanden beveiligd zijn.
2. Een ambtenaar houdt geen informatie achter.
3. Een ambtenaar verstrekt geen informatie aan derden die vertrouwelijk of geheim is.
4. Een ambtenaar maakt niet ten eigen bate of ten bate van zijn persoonlijke betrekkingen gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen informatie.

Artikel 4 Geschenken, diensten en uitnodigingen

1. Een ambtenaar neemt van een aanbieder van diensten aan de gemeente geen geschenken, faciliteiten of diensten aan die zijn onafhankelijke positie ten opzichte van de aanbieder kan beïnvloeden.
2. Een ambtenaar neemt geen geschenken in geld aan.
3. Geschenken en giften die een ambtenaar uit hoofde van zijn functie ontvangt, worden gemeld bij de leidinggevende. Een geschenk dat een waarde van meer dan € 50,-- vertegenwoordigt, wordt niet geaccepteerd.
4. Geschenken en giften worden niet op het huisadres ontvangen. Indien dit toch is gebeurd, wordt dit gemeld bij de leidinggevende.
5. Ambtenaren die een presentatie, lezing o.i.d. houden die verband houdt met hun functie en die hiervoor een waardering ontvangen in de vorm van een waardebon of een fles wijn, mogen deze behouden, mits de waarde ervan niet buitensporig is. Ontvangen zij hiervoor een waardebedrag hoger dan € 50,-- (anders dan een vergoeding voor gemaakte onkosten), dan vloeit het meerdere naar de gemeentekas.
6. Een ambtenaar bespreekt met zijn leidinggevende uitnodigingen voor excursies, voetbalwedstrijden, evenementen e.d. op kosten van derden.

Artikel 5 Uitgaven, onkostenvergoeding en buitenlandse dienstreizen

1. Uitgaven worden uitsluitend vergoed als de hoogte en de functionaliteit ervan kunnen worden aangetoond. Ter bepaling van de functionaliteit van ambtelijke uitgaven worden de volgende criteria gehanteerd:
 - met de uitgave is het belang van de gemeente gediend, en:
 - de uitgave vloeit voort uit de functie.De vergoeding vindt plaats volgens de vastgestelde reis- en verblijfskostenregeling.
2. In geval van twijfel omtrent een declaratie wordt de declaratie ter besluitvorming aan de gemeentesecretaris voorgelegd.
3. Een ambtenaar die het voornemen heeft als zodanig een aan het werk gerelateerde meerdaagse reis te maken op kosten van de gemeente, heeft toestemming nodig van de leidinggevende. Een ambtenaar die het voornemen van zo'n reis meldt, verschaft informatie over het doel van de reis, de bijbehorende reisoverwegingen, de samenstelling van het gezelschap en de geraamde kosten en de wijze waarop van de reis verslag wordt gemaakt.
4. Uitnodigingen voor reizen, werkbezoeken, congressen, studiereizen, hotelverblijf en dergelijke op kosten van derden worden altijd voorgelegd aan de gemeentesecretaris en onder meer getoetst op het risico van belangenverstrengeling. Het gemeentelijk belang van de reis e.d. is doorslaggevend voor de besluitvorming.
5. Het meereizen van partners en/of derden op kosten van de gemeente is niet toegestaan, tenzij gemeentesecretaris anders oordeelt en mits het meereizen van partners en/of derden op eigen kosten plaatsvindt.
6. Het verlengen van een reis voor privédoeleinden is toegestaan, mits dit is betrokken bij de besluitvorming door de gemeentesecretaris. De extra reis- en verblijfskosten komen volledig voor rekening van de ambtenaar.

Artikel 6 Gebruik gemeentelijke voorzieningen

Gebruik van gemeentelijke eigendommen of voorzieningen voor privédoeleinden is niet toegestaan, behoudens het gestelde in de daarvoor vastgestelde regelingen dan wel bruikleenovereenkomsten.

Artikel 7 Naleving gedragscode en reageren op niet-integere zaken

1. Ambtenaren zijn ieder voor zich verantwoordelijk voor het naleven van deze gedragscode.

2. Indien het vermoeden bestaat dat een ambtenaar zich niet aan de bepalingen van deze gedragscode houdt, stelt de gemeentesecretaris een onderzoek in. Hij kan dit doen uit eigen beweging dan wel op verzoek van een leidinggevende of collega-ambtenaar.
3. Indien zich interpretatieverschillen voordoen, dan bespreekt de gemeentesecretaris de desbetreffende kwestie met de burgemeester. Heeft dit niet het gewenste effect, dan stelt de burgemeester een en ander aan de orde in de vergadering van het college.
4. Indien het vermoeden bestaat dat er strafrechtelijke aspecten kleven aan het handelen van de ambtenaar, dan brengt de gemeentesecretaris, na overleg met de burgemeester, dit ter kennis van het openbaar ministerie.
5. Indien het vermoeden bestaat dat de gemeentesecretaris zich niet aan de bepalingen van de gedragscode houdt, dan is de burgemeester gehouden de kwestie aan de orde te stellen in de vergadering van het college.

Artikel 8 Inwerkingtreding

1. De Gedragscode voor ambtenaren vast te stellen en met ingang 18 september 2015 in werking te laten treden.
2. De 'Gedragscode integriteit voor bestuurders en ambtenaren' per dezelfde datum in te trekken.

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bedum, op 16 december 2014.

, de burgemeester

, de secretaris

Toelichting Gedragscode voor ambtenaren

Artikel 1 Algemene bepalingen

Voor de definitie van het begrip "ambtenaar" is aangesloten bij artikel 1.1, eerste lid, sub a, van de CAR-UWO. De gedragscode geldt voor alle ambtenaren van de gemeente. Óók tijdelijke krachten en stagiaires moeten zich aan deze regels houden, uiteraard voor zover van toepassing.

Artikel 2 Belangenverstrengeling en nevenfuncties

Belangenverstrengeling

Alle schijn van partijdigheid moet worden vermeden. Als een ambtenaar een relatie van hem een opdracht gunt, dan lijkt dat op vriendjespolitiek. Terecht of niet, het lijkt er op. Dit moet worden voorkomen, het tast het vertrouwen in de overheid aan. Als een ambtenaar een aanvraag of een offerte behandelt, moet de ambtenaar onafhankelijk van het betrokken bedrijf of burger staan. Aanvragen of offertes van vrienden, familieleden e.d. behandelt een ambtenaar in dat geval niet zelf.

Raakvlakken tussen functionele taken en privé-activiteiten van ambtenaren kunnen leiden tot botsing of verstrengeling van belangen. Daardoor kan een onafhankelijke beoordeling in gevaar komen of kan de schijn daarvan ontstaan. Dergelijke nevenactiviteiten kunnen verboden worden (artikel 15:1e CAR-UWO).

Nevenfuncties

Ambtenaren zijn verplicht om nevenactiviteiten die een raakvlak met hun werk (kunnen) hebben te melden. De meldingen worden door de gemeente geregistreerd. Na melding van de activiteit toetst de organisatie of er voor de gemeente risico's kunnen kleven aan de privé-activiteiten. In sommige gevallen zullen risico's ondervangen kunnen worden door afspraken tussen ambtenaar en de leidinggevende. Zo'n afspraak kan zijn dat in de functie geen werkzaamheden verricht worden in relatie tot de organisatie of het bedrijf waarbij men privé betrokken is. Het belang van de gemeente gaat niet altijd boven het privébelang van een ambtenaar. De uitoefening van bepaalde grondrechten heeft voorrang op het belang van de werkgever. Een voorbeeld daarvan is het als burger bezwaar maken tegen een OZB-aanslag door een ambtenaar van de afdeling Belastingen. Zijn werkinhoud mag er niet toe leiden dat hij zijn recht op bezwaar en beroep tegen overheidsbeslissingen niet kan uitoefenen. Wel zal hij werk en privé gescheiden moeten houden en kan hij dus niet belast worden met de behandeling van zijn eigen bezwaarschrift.

Draaideurconstructie

De CAR-UWO kent geen bepaling die een ex-ambtenaar verbiedt om tegen beloning werkzaamheden voor de gemeente te verrichten. Mocht daarvan sprake zijn, dan zal er een collegebesluit worden gevraagd, waarbij de integriteitsafweging wordt betrokken.

Artikel 3 Informatie

Het vertrouwelijk omgaan met gevoelige informatie waarborgt de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de overheid. De Ambtenarenwet verplicht de ambtenaar om geheimhouding te bewaren over bepaalde zaken die hij in zijn functie komt te weten (artikel 125a derde lid).

De rechtspositie verbiedt oneigenlijk gebruik van kennis die ambtenaren in hun functie hebben opgedaan (artikel 15:1b CAR-UWO). Een voorbeeld daarvan is het doorgeven van informatie over een gemeentelijk budget voor een bouwproject, zodat aanbieders daar in een offerte rekening mee kunnen houden.

Verder geldt dat met vertrouwelijke informatie zorgvuldig moet worden omgegaan. Laat vertrouwelijke informatie daarom niet rondslingeren. Berg vertrouwelijke gegevens veilig op bij het verlaten van de werkplek.

Artikel 4 Geschenken, diensten en uitnodigingen

Het Wetboek van Strafrecht (artikelen 362 en 363) stelt het aannemen van giften, beloften of diensten door een ambtenaar strafbaar, als deze hem zijn gegeven met de bedoeling in zijn werk iets te doen of na te laten. De CAR-UWO verbiedt het aannemen van steekpenningen. De CAR-UWO verbiedt ook het verzoeken om en aannemen van geschenken of beloften zonder toestemming van het college (artikel 15:1c).

Voor alle geschenken en voordelen geldt: bedenk wat de achterliggende bedoeling van de gever kan zijn. De bedoeling van de gever kan blijken uit de aard en de kosten van het geschenk.

De omstandigheid dat een geschenk in het openbaar wordt aangeboden of juist zonder dat anderen het zien, werpt ook een licht op de bedoeling van de gever. Geschenken die bij het huisadres worden aangeboden wekken de schijn van beïnvloeding en mogen in principe niet worden ontvangen, indien dit toch gebeurt, dient er melding te worden gemaakt bij de leidinggevende.

Door het melden van aanbiedingen en geschenken krijgt de organisatie zicht op de aard van relaties met derden en de handelwijze van het personeel. Zinnige vragen zijn bijvoorbeeld of het geschenk een incidenteel geval is of dat de betrokken ambtenaar vaker iets ontvangt van dezelfde relatie. En of ook andere ambtenaren van dezelfde relatie regelmatig iets aangeboden krijgen en accepteren.

Uitnodigingen dienen te worden besproken met de leidinggevende. Denk hierbij aan uitnodigingen voor excursies en evenementen, diners etc. Samen met de leidinggevende wordt bepaald of een uitnodiging relevant is voor de gemeente. Blijkt achteraf dat een uitnodiging meer omvatte dan ingeschat, dan dient dat aan het de leidinggevende te worden gemeld. Tijdens (informele) contacten met derden, tijdens recepties, diners etc. wordt van de ambtenaar verwacht dat hij zich blijft gedragen als een goed ambtenaar.

Artikel 5 Uitgaven, onkostenvergoeding, binnenlandse en buitenlandse dienstreizen

Veel medewerkers maken wel eens een dienstreis; anderen zijn, uit hoofde van hun functie, regelmatig voor de gemeente op pad. De declaratie van deze dienstreizen, maar ook van eventuele maaltijden wordt alleen op basis van daadwerkelijke kilometers en genuttigde maaltijden gedeclareerd. Vanaf het derde lid wordt nader stilgestaan bij meerdaagse dienstreizen.

Er worden geen declaraties voor reis- en verblijfskosten bij andere bedrijven en instanties ingediend. Normaal is dat de gemeente de reizen zelf betaalt. Gaat het om reizen, het afleggen van bezoeken of het bijwonen van congressen op kosten van derden, dient steeds vooraf de leidinggevende geïnformeerd te worden. Louter plezierreisjes zijn bijvoorbeeld niet toegestaan. Bij twijfel over het karakter van een uitnodiging, dient overleg plaats te vinden. Het gemeentelijk belang is bij de besluitvorming doorslaggevend.

Artikel 6 Gebruik gemeentelijke voorzieningen

Alle zaken binnen de gemeentelijke organisatie worden bekostigd met gemeenschapsgeld. Ze zijn dus bestemd voor gemeentelijke doeleinden. In de CAR-UWO (artikel 15:1b) is bepaald dat een ambtenaar zonder toestemming privé geen gebruik mag maken van interne diensten en eigendommen van de gemeente. Binnen de BMW-gemeenten is ervoor gekozen om het gebruik van gemeentelijke eigendommen of voorzieningen voor privégebruik niet toe te staan, tenzij dit in een regeling wordt toegestaan. Deze behoeft de instemming van de gemeentesecretaris, en, als deze dat nodig oordeelt, van het college.

Artikel 7 Naleving gedragscode

Voor de integriteit van een organisatie is het belangrijk dat medewerkers zich vrij voelen om misstanden intern aan te kaarten. Het begrip 'misstand' is breed: het kan gaan om fraude, diefstal van kantoormeubilair, het bevoordelen van vrienden bij het verlenen van een vergunning, het achterhouden van relevante informatie etc. Bij vermoedens of twijfels over niet-integer gedrag wordt eerst de persoon in kwestie aangesproken. Biedt dat geen uitkomst dan dient de leidinggevende geïnformeerd te worden. Indien nodig kan de kwestie natuurlijk ook besproken worden met een vertrouwenspersoon. Leidinggevend en informeren altijd de gemeentesecretaris.

Artikel 8 Inwerkingtreding

Behoeft geen toelichting.